

Model of Informal Education Management of the Nakhon Sawan Provincial Office of Learning Encouragement According to Sankhahavatthu IV Principles

Suphote Uranvong, Thanee Gesthong, Worakrit Thuenchang

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhonsawan Campus, Thailand

E-mail: suphcnxularwns@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-6197-2037>

Email: Thanee.ges@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-8789-220X>

E-mail: worakrit6994@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-7720-6326>

Received 07/09/2024

Revised 08/09/2024

Accepted 02/10/2024

Abstract

Background and Aims: The Educational Administration of the Office of Non-Formal and Informal Education is critical to providing flexible learning opportunities, ensuring education access for diverse populations, and encouraging lifelong learning. It promotes community development by meeting educational needs outside of traditional systems. Thus, the objectives of this research Article were: 1) to study the status and make the educational management model of Nakhon Sawan Provincial Office of Learning Encouragement according to Sangahavatthu's 4 principles.

Methodology: This research applied the Mixed Methods Research having 3 steps: 1) studying the status of educational management of the Office of the Promotion of Non-Formal and Informal Education from 18 key informants with the Semi-structured Interviews and the content analysis for the data analysis, 2) making the educational management model of the Office of the Promotion of Non-Formal and Informal Education 9 key informants with the focus group discussion and the content analysis for the data analysis.

Results: 1. The status of educational management of Nakhon Sawan Provincial Office of Learning Encouragement consisted of 5 components: 1) time management and planning 2) skills and self-development 3) the environment and support 4) social skills and cooperation and 5) the interest and dynamic. 2. The educational management model of Nakhon Sawan Provincial Office of Learning Encouragement according to Sangahavatthu: 4 found that: 1) the time management and planning according to Sangahavatthu 4 consisted of 6 methods, 2) the skills and self-development according to Sangahavatthu 4 consisted of 6 methods, 3) the environment and support according to Sangahavatthu 4 consisted of 4 methods, 4) the social skills and cooperation according to Sangahavatthu 4 consisted of 4 methods, and 5) the interest and dynamic according to Sangahavatthu 4 consisted of 6 methods.

Conclusion: The Nakhon Sawan Provincial Office of Learning Encouragement's educational management consists of five key components, with emphasis on time management, skill development, the environment, social cooperation, and dynamic interest. It adheres to

Sangahavatthu principles, with specific methods used for each component to ensure effective educational administration.

Keywords: Educational Management Model; Nakhon Sawan Provincial Office of Learning; Encouragement; Sangahavatthu IV

รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุ 4

สุพจน์ อุฬารวงศ์, ธาณี เกสทอง, วรกฤต เกื่อนช้าง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: ฝ่ายบริหารการศึกษาของสำนักงานการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดโอกาสการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น การรับรองการเข้าถึงการศึกษาสำหรับกลุ่มประชากรที่หลากหลาย และการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้ยังส่งเสริมการพัฒนาชุมชนโดยตอบสนองความต้องการทางการศึกษาที่นอกเหนือจากระบบดั้งเดิม ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุ 4

ระเบียบวิธีการวิจัย: การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงผลานวธิธิ์ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 คน ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ระยะที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูป/คน โดยการจัดสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย: (1) ผลการศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการสำนักส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่ามี 5 องค์ประกอบได้แก่ 1. การบริหารเวลาและวางแผน 2. ทักษะและการพัฒนาตนเอง 3. สิ่งแวดล้อมและการสนับสนุน 4. ทักษะสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ 5. ความสนใจและพลวัต (2) ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการสำนักส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุ 4 พบว่า 1. การบริหารเวลาและวางแผน ตามหลักสังคหวัตถุธรรม มี 6 แนวทาง 2. ทักษะและการพัฒนาตนเอง ตามตามหลักสังคหวัตถุธรรม มี 6 แนวทาง 3. สิ่งแวดล้อมและการสนับสนุน ตามหลักสังคหวัตถุธรรม มี 4 แนวทาง 4. ทักษะสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตามหลักสังคหวัตถุธรรม มี 4 แนวทาง และ 5. ความสนใจและพลวัต ตามหลักสังคหวัตถุธรรม มี 6 แนวทาง ได้แก่ ผู้บริหารควรมีใจให้ในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาครู บุคลากรทุกตำแหน่งให้มีความรู้ มีทักษะในการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน และการปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ (ทาน) เป็นต้น

สรุปผล: การจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนครสวรรค์ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ประการ ได้แก่ การจัดการเวลา การพัฒนาทักษะ สภาพแวดล้อม ความร่วมมือทางสังคม และความสนใจแบบพลวัต โดยยึดหลักสังคหวัตถุ โดยใช้วิธีการเฉพาะสำหรับแต่ละองค์ประกอบเพื่อให้มั่นใจว่าการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหารจัดการศึกษา; สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้; จังหวัดนครสวรรค์; หลักสังคหวัตถุ 4

บทนำ

การศึกษาและผู้มีหน้าที่ให้การศึกษาโดยตรงคือครู นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดการศึกษาของประชาชนเป็นเครื่องบ่งชี้ความเจริญและความเสื่อมของประเทศ ผู้เป็นครูจำเป็นต้องมีความพร้อมในสามประการสำคัญ คือ เป็นผู้รู้ดี มีความรู้ดี และมีความสามารถดี รวมทั้งต้องพยายามปฏิบัติหน้าที่ของตนให้สำเร็จโดยสมบูรณ์ (พระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดสาระ

เกี่ยวกับการศึกษาไว้ในมาตรา 43 ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และมาตรา 81 ระบุไว้ว่ารัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยสาระดังกล่าวนำไปสู่การจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เพื่อการปฏิรูปการศึกษาของชาติการปฏิรูปการศึกษาเป็นภาระสำคัญในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของประชากรซึ่งเป็นทรัพยากร ที่มีคุณค่าในการพัฒนาประเทศชาติ การปฏิรูปการศึกษายเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมทั้งในเชิงความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ความร่วมมือและภาวะการเป็นผู้นำในการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง (สุรัฐ ศิลปะอนันต์, 2542) การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยในยุคปัจจุบันเกิดจากปัจจัยพื้นฐาน ที่ส่งผลกระทบจนทำให้เกิดความจำเป็นที่ต้องมีการปฏิรูปการศึกษานี้เนื่องจากสาเหตุหลายประการ อาทิ กระแสโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้โลกเต็มไปด้วยข่าวสารข้อมูลและความเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วได้สัมผัสและแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้มากกว่าบุคคลอื่น ๆ

ปัจจุบัน วิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปมากจากอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์การศึกษายุคใหม่จะต้องพัฒนาคนให้มีความสามารถใช้ข้อมูลข่าวสารเป็น โดยสามารถนำมาพัฒนาเป็นกระบวนการเรียนรู้ของตนเองได้ การศึกษาจะต้องบรรลุเป้าหมายในการสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อเป็นองค์ประกอบในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาและยกระดับการศึกษาของประเทศไทย ให้สามารถเข้าสู่การแข่งขันกับนานาชาติได้ (กรมสามัญศึกษา, 2543) การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งคือครู การพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายและตอบสนองความต้องการของบุคคล สังคมไทย ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมทั้งในเชิงความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติ ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ความร่วมมือและภาวะการเป็นผู้นำในการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง (สุรัฐ ศิลปะอนันต์, 2542) การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยในยุคปัจจุบันเกิดจากปัจจัยพื้นฐาน ที่ส่งผลกระทบจนทำให้เกิดความจำเป็นที่ต้องมีการปฏิรูปการศึกษานี้เนื่องจากสาเหตุหลายประการ อาทิ กระแสโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้โลกเต็มไปด้วยข่าวสารข้อมูลและความเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว ได้สัมผัสและแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้มากกว่าบุคคลอื่น ๆ ปัจจุบัน วิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปมากจากอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์การศึกษายุคใหม่จะต้องพัฒนาคนให้มีความสามารถใช้ข้อมูลข่าวสารเป็น โดยสามารถนำมาพัฒนาเป็นกระบวนการเรียนรู้ของตนเองได้ การศึกษาจะต้องบรรลุเป้าหมายในการสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อเป็นองค์ประกอบในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาและยกระดับการศึกษาของประเทศไทย ให้สามารถเข้าสู่การแข่งขันกับนานาชาติได้ (กรมสามัญศึกษา, 2543) การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งคือครู การพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายและตอบสนองความต้องการของบุคคล สังคมไทย ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและสร้างสรรค์ในสังคมโลก เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 24 (3) สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำเป็น คิดเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องและตามมาตรา 24 (5) ผู้สอนจะต้องสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้การจัด

การศึกษาตามแนวทางที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 นั้นเห็นได้ว่าพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ครูผู้สอนและผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้ให้จำมาผู้เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ เป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุน ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และ ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนเพื่อนำไปสร้างสรรค์ความรู้ของตน (กรมวิชาการ, 2544)

การศึกษาที่สำคัญในปัจจุบันไม่ใช่มีเฉพาะการปฏิรูปการศึกษาในระบบเท่านั้น การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ก็มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมีสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลาสิ่งที่เราได้ศึกษามาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมหาวิทยาลัยนั้นความรู้ต่าง ๆ จะล้าสมัยไปตามกาลเวลาและจะต้องศึกษาสิ่งใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลาจึงจะเป็นคนที่ก้าวหน้าและทันสมัย (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2545) หลักสูตร กศน. 2551 ได้ พัฒนามาจากหลักสูตร กศน. พ.ศ. 2544 อันเนื่องมาจากได้มี พรบ. การศึกษานอกระบบและการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เกิดขึ้น จึงต้องพัฒนาหลักสูตร โดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญา มีศักยภาพในการประกอบอาชีพ การศึกษาต่อ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัว ชุมชน สังคมได้อย่างมีความสุข กลุ่มเป้าหมายคือ ประชาชนทั่วไปที่ไม่ อยู่ในระบบโรงเรียน การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ตามปรัชญา “คิดเป็น” และยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ผู้เรียนแต่ละคนมีธรรมชาติที่แตกต่างกัน ทั้งด้านวัย วุฒิภาวะ ความถนัด ความ สนใจวิธีการเรียนรู้ตลอดจนมีการดำเนินชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

จึงสรุปปัญหาการวิจัยได้ว่าเนื่องจากการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบ การพบกลุ่มนักศึกษาที่ลงทะเบียนรายวิชาในแต่ละระดับการศึกษาที่แตกต่างกันทำให้ผู้สอนต้อง เตรียมการสอนในแต่ละรายวิชาเกิดความยุ่งยากในการจัดการเรียนรู้สำนักส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนครสวรรค์ร่วมกันกำหนดว่าในแต่ละรายวิชาจะเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของผู้เรียน

ดังนั้น บริบทสำนักงานส่งเสริมในจังหวัดนครสวรรค์ จึงเน้นการจัดการเรียนรู้ที่ต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนา ความสามารถของตนเอง ตามธรรมชาติเต็มตามศักยภาพที่มีอยู่และเรียนรู้อย่างมีความสุขวิธีเรียน กศน. เป็นวิธีเรียนที่ผู้เรียน ต้องฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ในสถานการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับเนื้อหา สารในแต่ละรายวิชา รวมทั้งการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามสภาพความพร้อมและความ ต้องการของผู้เรียนโดยมีครูเป็นผู้ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และพัฒนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดหลักสูตร พร้อมทั้งมีการให้บริการแนะแนวหรือระบบดูแล ช่วยเหลือผู้เรียน ด้วยการให้คำปรึกษาช่วยเหลือแนะนำและร่วมกับผู้ เรียนและผู้เกี่ยวข้องในการ แก้ปัญหาให้กับผู้ เรียน ซึ่งวิธีการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังที่กล่าวมา จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักสังคหวัด 4 เพื่อนำผลการวิจัยมาแก้ปัญหาที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนครสวรรค์

2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุ 4

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

ความหมายของการบริหารว่าหมายถึง ศาสตร์และศิลป์ในการทำให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานจนสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มีการจัดการระเบียบอย่างเป็นระบบ คือ มีหลักเกณฑ์และทฤษฎีที่พึงเชื่อถือได้ ในการบริหารต้องอาศัยหลักความรู้ความสามารถ ประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารแต่ละคน ที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นการประยุกต์เอาความรู้หลักการและทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม และร่วมมือกันดำเนินการเกี่ยวกับทรัพยากรโดยใช้ศาสตร์และศิลป์ที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมคิด บางโม, 2544)

การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นสำหรับทุกคน เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม มีความรู้ และความสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขสมควรแก่สภาพของตน เป็นการดำเนินการทุกอย่างในสถานศึกษาตั้งแต่การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารงานธุรการและการเงิน การบริหารงานกิจการนักเรียนและนักศึกษา และงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน โดยผู้บริหารและสมาชิกในองค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด (กานต์ กุณาศล, 2542) และกระบวนการบริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก คือ การวางแผน (Planning) การจัดสรรทรัพยากร (Allocating Resources) การกระตุ้น (Stimulating) การประสานงาน (Coordinating) และการประเมินผล (Evaluating) (กานต์ กุณาศล, 2542) และการร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทั้งด้านบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และคุณธรรม ตลอดจนคำนึงให้ตรงกับความต้องการของสังคม สามารถเป็นสมาชิกที่ดี และมีประสิทธิภาพของสังคมโดยใช้กระบวนการและทรัพยากรต่างๆ ทั้งที่เป็นระเบียบและไม่เป็นระเบียบ (อมรชัย ตันติเมธ, 2542) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวว่า กระบวนการบริหารสถานศึกษา เป็นระบบครบวงจร (P-D-C-A) ซึ่งประกอบไปด้วย การร่วมกันวางแผน (Plan) ร่วมกันปฏิบัติตามแผน (Do) ร่วมกันตรวจสอบ (Check) และร่วมกันปรับปรุง (Action) โดยจะต้องมีการควบคุมคุณภาพและตรวจสอบคุณภาพด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544)

หลักสังคหวัตถุธรรมที่เกี่ยวกับการบริหาร

สังคหวัตถุ 4 (ที.ปา. (ไทย) 11/140/167) คือ วัตถุหรือสิ่งที่เป็นเครื่องสงเคราะห์และยึดเหนี่ยวนำใจซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความรักใคร่แน่นถือกัน เกรงอกเกรงใจกันจะเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันด้วยความสุข หลักสังคหวัตถุ 4 จะทำให้เกิดความรักใคร่แน่นถือเกรงอกเกรงใจแล้วอยู่ร่วมกันด้วยความผาสุกในครอบครัวก็มีความสุข ในโรงเรียนก็มีความสุขที่ทำงานก็มีความสุขเบิกบานอยู่ในชุมชนไหนก็มีความสุขทั้งหมด อย่างไรก็ตามเมื่อผู้บริหารนำหลักสังคหวัตถุ 4 ประการนี้มาใช้กับผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานศึกษา จะทำให้เกิดความสามัคคีพร้อมเพรียงกันในทุกหมู่คณะเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเป็นหลักธรรมที่ใช้ในการครองใจคน เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งคนให้คนรักใคร่แน่นถือ และช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งได้แก่ 1. ทาน คือ การให้ เสียสละ

แบ่งปันแก่ผู้อื่น 2. ปิยวาจา คือ พูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ นุ่มนวล เหมาะแก่บุคคล เวลา สถานที่ พูดในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ พูดในทางสร้างสรรค์ และเกิดกำลังใจ 3. อุตถจริยา คือ ทำตนให้เป็นประโยชน์ ตามกำลังสติปัญญา ความรู้ ความสามารถกำลังทรัพย์และเวลา และ 4. สมานัตตตา คือ ทำตนให้เสมอต้นเสมอปลาย วางตนเหมาะสม กับฐานะตำแหน่งหน้าที่การงาน ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ร่วมทุกข์ร่วมสุขสม่ำเสมอ หลักธรรมที่กล่าวมานี้หากผู้ใดยึดถือ ปฏิบัติ เชื่อแน่ว่าจะเป็นที่รักใคร่เคารพนับถือของเพื่อนร่วมงานและบุคคลทั่วไป

การบริหารงานย่อมต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ควบคู่กันไป ซึ่งคำว่า “ศาสตร์” นั้นอาจแปลความว่า การบริหารงานย่อมต้องยึดกฎระเบียบแบบแผนตามกฎหมาย ในขณะที่เดียวกันคำว่า “ศิลป์” เป็นการใช้ทักษะเทคนิคใน ด้านมนุษยสัมพันธ์ในการช่วยบริหารงานประคับประคอง ให้เกิดความยืดหยุ่นแต่ต้องไม่ผิดกฎกติกา ระเบียบกฎหมาย กำหนด หากไม่เช่นนั้นแล้วอาจทำให้การบริหารงานผิดไปจากกฎระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้ อันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนภายหลังได้ ดังนั้นผู้บริหารทุกคนต้องตระหนักในเรื่องดังกล่าวนี้ให้มาก (นพดล สุวรรณสุนทร, 2565)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชุดิพงศ์ สุกป่าน (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดตติยสถานเขตที่การศึกษาณราชวาส เขต ๒ ผลการศึกษาพบว่าการบริหารการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารใน ภาพรวมและรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ การวางแผนการจัดการ เรียนรู้ รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้ตามลำดับ ส่วนการปรับปรุงและ พัฒนาการจัดการเรียนรู้มีการปฏิบัติต่ำที่สุด การเปรียบเทียบการบริหารการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน พบว่า ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร สถานศึกษาที่แตกต่างกัน มีการบริหารการจัดการเรียนรู้ไม่แตกต่างกันและปัญหาในการบริหารการจัดการเรียนรู้ที่ สำคัญได้แก่ สถานศึกษาและครูไม่ให้ความสำคัญในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ครูขาดการพัฒนาตนเอง สอนไม่ ตรงวิชาเอก ขาดสื่อและวิธีการใหม่ๆในการสอน ส่วนข้อเสนอแนะที่สำคัญได้แก่ ควรจัดให้ครูได้รับการอบรม สัมมนา ควรปรับปรุงหลักสูตรให้ชัดเจน และควรเพิ่มงบประมาณและอุปกรณ์ในการเรียนการสอนให้มากขึ้น

พรสวรรค์ ศิริวัฒน์ (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาครู ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดโดย ใช้หลักการบริหารวงจร PDCA โรงเรียนบ้านโชคนาสาม อำเภอบราสาท สำนักงานเขตที่การศึกษาสุรินทร์เขต ๓ ผลการศึกษาพบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจ และเกิดทักษะในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด และมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดสูงกว่าก่อนการพัฒนา

มาลี ประเสริฐเมธ (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ โรงเรียนในอำเภอกุฉา จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก การวัดผล และประเมินผล มีค่าเฉลี่ยมากกว่า ด้านอื่น รองลงมาด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น คือ ด้านสื่อ และนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยทุกด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาในการบริหารการจัดการเรียนรู้ที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการนิเทศ ภายในมีค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่น รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนรู้และด้านการบริหารและการจัดการ ส่วนด้าน การวัดและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ส่วนแนวทางการบริหารการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญของโรงเรียน พบว่าโรงเรียนควรมีการวางแผนการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การสร้างสภาพแวดล้อม

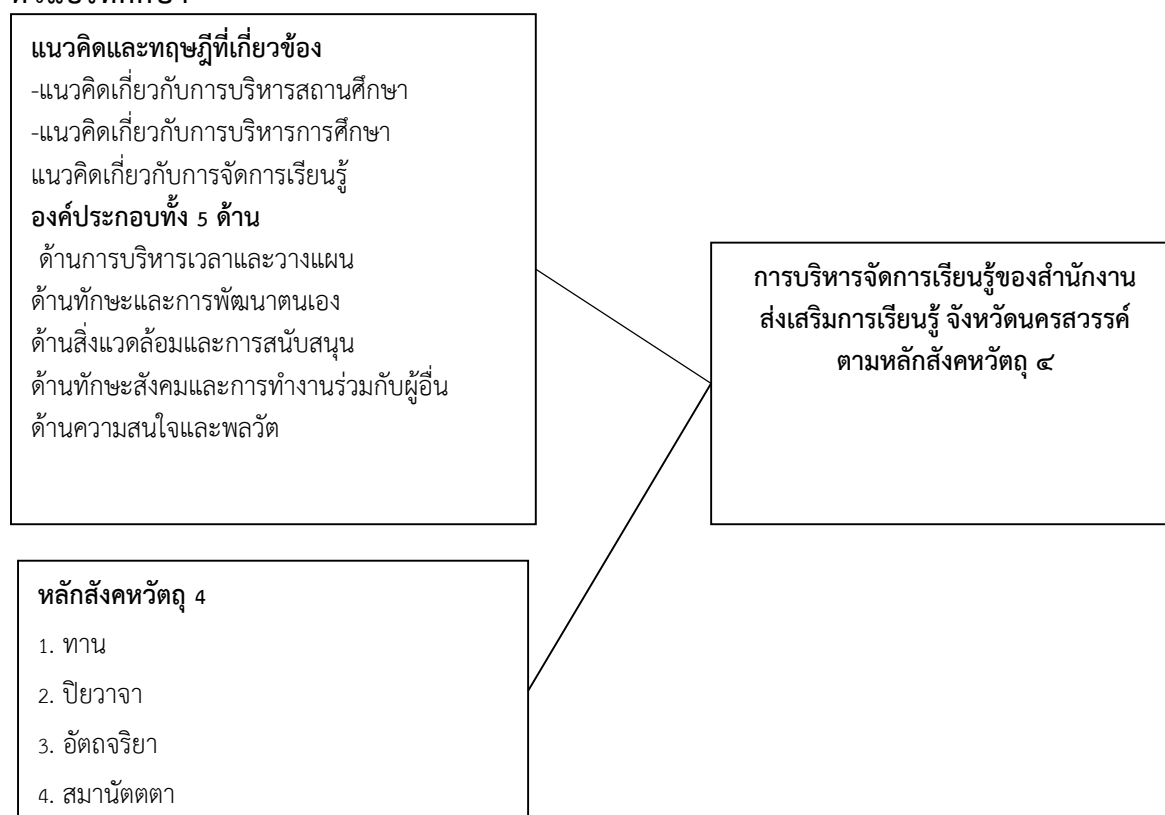

ภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้มีการนิเทศภายในอย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ครั้ง และควรส่งเสริมการประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียนในหลาย ๆ ด้าน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนครสวรรค์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการเรียนรู้สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนครสวรรค์ จากเอกสาร งานวิจัย และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และนำองค์ประกอบที่มาสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยนำหลักธรรมคือหลักสังคหวัตถุ ๔ มาเป็นหลักในการสร้างรูปแบบ ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรที่ศึกษา

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mix method Research) โดยการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพ(Qualitative Research)และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประกอบด้วยระยะที่ 1 ระยะที่ 2 การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ และระยะที่ 3 การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ การประเมินรูปแบบ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดนครสวรรค์

กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ: ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อการสัมภาษณ์ ได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 18 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารระดับนโยบายสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 3 คน 2) ผู้บริหารการศึกษาสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนครสวรรค์ ระดับจังหวัด จำนวน 3 คน 3) ผู้บริหารการศึกษาสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนครสวรรค์ ระดับอำเภอ จำนวน 3 คน 4) ครูการศึกษาสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนครสวรรค์ ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบการศึกษาสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 3 คน 5) ศึกษาพิเศษสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 3 คน และ 6) นักวิชาการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีประสบการณ์ด้านการศึกษามาอัยาศัยจำนวน 3 คน ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย: เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (In-depth Interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นสภาพการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนครสวรรค์

การเก็บรวบรวมข้อมูล: การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้ (1) ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตเพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญในการขอเข้าสัมภาษณ์เกี่ยวกับการประเด็นการสภาพการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนครสวรรค์ (2) ดำเนินการนัดหมายผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิในการเข้าสัมภาษณ์ (3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวันและเวลาที่นัดตั้งแต่วันที่ธันวาคม 2566 - มีนาคม 2567 จากนั้นรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์เป็นข้อมูลในภาพรวม

การวิเคราะห์ข้อมูล: ผู้วิจัยวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดนครสวรรค์ มีการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดต่อไปนี้ (1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ (2) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย (3) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (content analysis)

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุ 4

การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ (1) นำผลการวิเคราะห์จากระยะที่ 1 มาจัดทำร่างรูปแบบ (2) นำร่างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ที่ทำเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ (3) จัดประชุมสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 9 รูป/คนวันที่ 17 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2567 เวลา 13.00

- 15.00 น. ณ ห้อง 104 อาคารเรียนหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มจร วิทยาเขตนครสวรรค์ (4) ทำการวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปรูปแบบเพื่อนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาต่อไป

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ: ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลโดยเลือกแบบเจาะจง ซึ่งแบ่งเป็น 4 กลุ่มจำนวน 9 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นพระภิกษุหรือฆราวาสที่มีวุฒิเปรียญธรรมไม่ต่ำกว่า 6 ประโยค จำนวน 2 รูป/คน ได้แก่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย: เครื่องมือที่ใช้คือแบบบันทึกสนทนากลุ่มที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างโดยมี ขั้นตอนดังนี้ (1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรูปแบบ (2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องมาสร้างเป็นรูปแบบเป็นประเด็นคำถาม ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อ 2 จำนวน 6 รูปแบบหลัก (3) นำเสนอร่างเครื่องมือ ประเด็นการสนทนากลุ่ม ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษา แนะนำ (4) นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลโดยจัดการสนทนากลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล (1) ขอนหนังสือจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อเรียนเชิญมาร่วมสนทนากลุ่มที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในวันเวลาและสถานที่ที่กำหนดไว้ (2) ติดต่อประสานงานโดยการนำหนังสือส่งถึงผู้เชี่ยวชาญ ณ สถานที่ทำงานด้วยตนเองและนัดหมายวันเวลา สถานที่ ตามกำหนด วันที่ 17 พฤษภาคม 2567 (3) ดำเนินการ สนทนากลุ่ม ด้วยการบันทึกภาพและเสียง (4) ดำเนินการสรุปข้อมูลจากการสนทนากลุ่มแล้ววิเคราะห์ ข้อมูลที่ได้ จัดทำเป็นรูปแบบ (5) นำรูปแบบที่ได้จากข้อ 4 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้และความ ถูกต้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล: ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษารูปแบบองค์ประกอบการบริหารจัดการสำนักส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่ 1 การบริหารเวลาและวางแผน ประกอบด้วยสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง พร้อมทั้งจะพัฒนา ตนเองและพัฒนาวิชาชีพอย่าง ต่อเนื่อง องค์ประกอบที่ 2 ทักษะและการพัฒนาตนเอง ประกอบด้วยสถานศึกษาและครู ทำงานร่วมกันโดยปราศจากการใช้อำนาจ ปิดกั้นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของผู้อื่น สถานศึกษาให้การยอมรับผู้ร่วมงานในฐานะเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ องค์ประกอบที่ 3 สิ่งแวดล้อมและการสนับสนุน ประกอบด้วยสถานศึกษาและครูร่วมกันปรับปรุงการนิเทศแบบกัลยาณมิตรในการ ดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สถานศึกษาและครูร่วมกันวางแผน สนับสนุนให้ชุมชน เข้ามามี ส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 ทักษะสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ประกอบด้วย สถานศึกษาจัดเวลาให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ในทุกมิติเช่น การบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ ข้อมูลของผู้เรียนรายบุคคล ปัญหาและการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน เป็นต้น และองค์ประกอบที่ 5 ความสนใจและพลวัต ประกอบด้วยสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูร่วมกันสร้าง ออกแบบการ จัดการเรียนรู้ และยกระดับความรู้จากประสบการณ์ตรง โดยสถานศึกษาและครูร่วมสะท้อนผลงานการดำเนินงาน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมวิเคราะห์ วิพากษ์ และยอมรับการวิจารณ์ สถานศึกษาสนับสนุนครูให้มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล โดยการสังเกตนิเทศติดตาม และ แสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติการสอนเพื่อให้ ข้อมูลย้อนกลับซึ่งกันและกัน

2. ผลการสร้างรูปแบบการจัดการสำนักส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบที่ 1 การบริหารเวลาและวางแผน ตามหลักสังคหวัตถุธรรม มี 6 แนวทาง องค์ประกอบที่ 2 ทักษะและการพัฒนาตนเอง ตามตามหลักสังคหวัตถุธรรม มี 6 แนวทาง

องค์ประกอบที่ 3 สิ่งแวดล้อมและการสนับสนุน ตามหลักสังคหวัตถุธรรม มี 4 แนวทาง องค์ประกอบที่ 4 ทักษะสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตามหลักสังคหวัตถุธรรม มี 4 แนวทาง และองค์ประกอบที่ 5 ความสนใจและพลวัต ตามหลักสังคหวัตถุธรรม มี 6 แนวทาง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสำนักส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้วิจัยได้นำผลมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการสำนักส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่ 1 การบริหารเวลาและวางแผน องค์ประกอบที่ 2 ทักษะและการพัฒนาตนเอง องค์ประกอบที่ 3 สิ่งแวดล้อมและการสนับสนุน องค์ประกอบที่ 4 ทักษะสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น และองค์ประกอบที่ 5 ความสนใจและพลวัต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพการบริหารจัดการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ที่ผ่านกระบวนการบริหารมาเป็นระยะเวลานานทำให้สามารถสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบการบริหารจัดการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ได้ถึง 5 องค์ประกอบ เช่นองค์ประกอบที่ 1 การบริหารเวลาและวางแผน มีแนวทางได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพอย่าง ต่อเนื่อง ได้สนับสนุนให้ครูมีการนำแนวคิดและข้อมูลสารสนเทศ ที่ทันสมัยมาปรับเปลี่ยนและแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ มีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครู อย่างทั่วถึง และครูมีการนิเทศกันเองอย่างเป็นระบบในกลุ่มครูผู้สอนด้วยกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของนันทพร ปัญญาสูง (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของ โรงเรียนบ้านอรุโณทัย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า สภาพและปัญหาการบริหารงานพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนโดยรวมมีระดับปฏิบัติเป็นจริงระดับมาก ระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาที่พบ คือ ขาดการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่พร้อมสมบูรณ์เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ตลอดจนส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมของผู้เรียนอย่างรอบด้าน และแนวทางในการบริหารงานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน พบว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้พหุปัญญา เป็นการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้ครบทุกด้าน และจากการตรวจสอบแนวทางพบว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเป็นไปได้ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

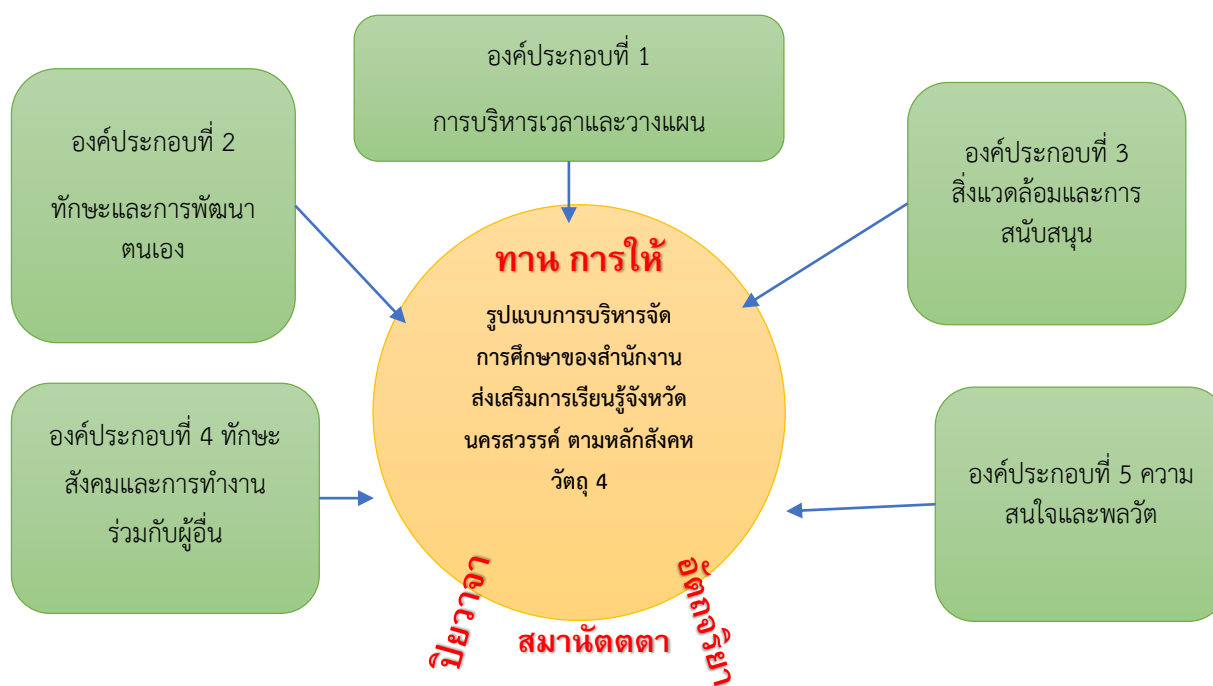
2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการสำนักส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบที่ 1 การบริหารเวลาและวางแผน ตามหลักสังคหวัตถุธรรม มี 6 แนวทาง องค์ประกอบที่ 2 ทักษะและการพัฒนาตนเอง ตามหลักสังคหวัตถุธรรม มี 6 แนวทาง องค์ประกอบที่ 3 สิ่งแวดล้อมและการสนับสนุน ตามหลักสังคหวัตถุธรรม มี 4 แนวทาง องค์ประกอบที่ 4 ทักษะสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตามหลักสังคหวัตถุธรรม มี 4 แนวทาง และองค์ประกอบที่ 5 ความสนใจและพลวัต ตามหลักสังคหวัตถุธรรม มี 6 แนวทาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการสนทนากลุ่มได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 9 รูป/คนได้เติมเต็มข้อมูลให้รูปแบบที่เป็นองค์ประกอบสามารถบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมอย่างเหมาะสม มีความสมบูรณ์ที่สุด ตัวอย่างเช่นองค์ประกอบที่ 1 การบริหารเวลาและวางแผน มีแนวทางได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง พร้อมทั้งจะพัฒนา ตนเองและพัฒนาวิชาชีพอย่าง ต่อเนื่อง ได้สนับสนุนให้ครูมีการนำแนวคิดและข้อมูลสารสนเทศ ที่ทันสมัยมาปรับเปลี่ยนและแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ มีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครู อย่างทั่วถึง และครูมีการนิเทศกันเองอย่างเป็นระบบในกลุ่มครูผู้สอนด้วยกัน สอดคล้องกับงานวิจัยศุภาวดี ดีอินทร์ (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวปฏิบัติการ

จัดกระบวนการเรียนรู้ของ สถานศึกษาขนาดเล็ก กรณีศึกษา: โรงเรียนวัดลวดลาดระโห่ง พระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า สภาพการจัดกระบวนการเรียนรู้ของ สถานศึกษาขนาดเล็กโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีปัญหาสูงที่สุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รองลงมาคือด้านการวัดและประเมินผล ด้านสื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา และ ด้านการวัดและประเมินผลตามลำดับ ทั้งนี้สภาพแวดล้อมและบริบทภายในสถานศึกษามีหลายส่วนไม่เอื้อต่อการจัดการศึกษาเนื่องจากหลักสูตรของสถานศึกษาไม่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ขาดงบประมาณ บุคลากรและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การบูรณาการสอน การเตรียมการสอน วิธีการ และเทคนิคการสอน และการวัดประเมินผล ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำทำให้โรงเรียนต้องการพัฒนาแนวปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาขนาดเล็ก ให้เหมาะสมกับ บริบทของโรงเรียน ซึ่งได้แนวปฏิบัติการจัดกระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผนกระบวนการเรียนรู้ (Plan) 2) การดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ (Do) 3) การประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ (Check) 4) การปรับปรุงและแก้ไขปัญหา (Action) สถานศึกษาสามารถนำ แนวปฏิบัติไปใช้ได้อย่างครบถ้วนและมีความพึงพอใจในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ” ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยหลักการที่เกี่ยวข้อง แนวคิดที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นต้น โดยทำการศึกษาวิเคราะห์เชิงคุณภาพมีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการจัดประชุมสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จึงได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยตามหลัก บูรณาการกับหลักไตรสิกขา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการงานวิจัยที่ค้นพบดังกล่าวผู้วิจัยจึงนำมาเสนอเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรมีเวลาในการพบปะสนทนากันและกับชุมชน ด้วยภาระงานที่มากมายหรือแนวทางในการพัฒนา คือผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครู ลงพื้นที่เน้นการเข้าถึงชุมชน มีการจัดกิจกรรมสร้างความรักความสามัคคีระหว่างกันบ่อย อาทิ เช่น การรับประทานอาหารร่วมกัน การแข่งขันกีฬา การร่วมงานกับชุมชน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบเป็นงานเอกสารต้องเร่งจัดทำ รายงานผล ถ้าจะเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนจะเป็นการเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงาน ภาระงานสอนก็มาก การจะได้มรรค หรือแนวทางในการพัฒนา

3. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการพูดคุยกัน สอบถามความคืบหน้า /รับประทานอาหารร่วมกันกับครูและบุคลากรบ้างเล็กน้อย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ขาดทักษะการสื่อสารที่ดี ควรสร้างการรับรู้และส่งเสริมให้ตัวผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมกับผู้เรียนและชุมชนการเรียนรู้ เช่น การใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อน การใช้ สื่อต่างๆ เช่น ภาพถ่าย วิดีโอ หรือสื่ออื่นๆ เพื่อช่วยในการสื่อสารและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้

2. ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้มีการสื่อสารอย่างชัดเจนโดยใช้ภาษาที่ เข้าใจง่ายและไม่ก่อให้เกิดความสับสน การใช้คำพูดที่ชัดเจนและเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนและชุมชนเกิดการเรียนรู้เข้าใจและรับรู้ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง มีการสื่อสารที่ทั่วถึงทางการกับผู้เรียนและชุมชน การเรียนรู้ โดยการใช้ช่องทางการสื่อสารที่ เหมาะสม เช่น การใช้เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ หรือการใช้แอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อมูลและข่าวสารเข้าถึงผู้เรียนและชุมชน การเรียนรู้ได้อย่าง รวดเร็วและทั่วถึง

3. ผู้บริหารต้องจัดกิจกรรมสร้างความรักความสามัคคีระหว่างกันบ่อยๆ ถ้ามีสิ่งใดสงสัยขอให้เปิดใจในการพูดคุย ลอดคอกติ และทิสู้ ลดคำว่า “เขาวัว” สนับสนุนการใช้ รูปแบบการสื่อสารด้วยใจเปิดกว้างไว้วางใจรู้สึกปลอดภัยและมีเสรีภาพแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ มีกิจกรรมรับประทานอาหารร่วมกันและบุคลากรบ้างเล็กน้อย และพึงระลึกเสมอว่าการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ พูดคุยสื่อสารทางตรงต้องไม่ให้สารเป็นพิษ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลจากการวิจัยได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ควรศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในอนาคตเพื่อเป็นประโยชน์ทางวิชาการและประโยชน์ทางการบริหารโรงเรียนในอันที่จะได้องค์ความรู้และข้อยืนยันที่กว้างขวางและชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการความเสี่ยงในการส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักอภิปธานิธรรม

2. ควรศึกษารูปแบบการบริหารจัดการภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ระดับจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

3. ควรศึกษาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการบริหารจัดการที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ระดับจังหวัดทั่วประเทศ

4. ควรวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งต่อการบริหารจัดการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

5. ควรพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการบริหารจัดการที่พึงประสงค์ของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542.แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- กรมวิชาการ. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- กรมสามัญศึกษา. (2543). การปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพฯ: ครูสภา ลาดพร้าว.
- กานต์ กุณาศล. (2542). การประถมศึกษา. กาญจนบุรี : สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี.
- กิตติมา ปรีดีติล. (2542). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: อักษรพัฒนา.
- ชุตีพงศ์ สุกปาน. (2552). การบริหารการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2. รายงานการวิจัย, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นพพล สุวรรณสุนทร. (2565). การบริหารงานตามหลักพระพุทธศาสนา. Retrieved from <http://www.siace.ac.th/index.php>.
- นันทพร ปัญญาสูง. (2558). การบริหารงานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ของโรงเรียนบ้านอรุณทัย จังหวัดเชียงใหม่. รายงานการวิจัย, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พรสวรรค์ ศิริวัฒน์. (2552). การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นกระบวนการคิดโดยใช้หลักการบริหารวงจร PDCA โรงเรียนบ้านโชคนาสาม อำเภอปราสาท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษสุรินทร์ เขต 3. รายงานการวิจัย, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- มาลี ประเสริฐเมธ. (2552). การบริหารการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียน ในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ศุภาวดี ตีอินทร์. (2552). การพัฒนาแนวปฏิบัติการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก กรณีศึกษา: โรงเรียนวัดลาดตระโง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. รายงานการวิจัย, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สมคิด บางโม. (2544). หลักการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏพระนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สุรัฐ ศิลปะอนันต์. (2542). เส้นทางสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ครูสภา ลาดพร้าว.
- อมรชัย ตันติเมธ. (2542). การบริหารสถานศึกษาปฐมวัย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.